

Heimdal blundar för sanningen

Den 14 april 1937 anordnade Nationalsocialistiska studentföreningen (Lindholmsrörelsen) en kamratafton vid Stockholms högskola. Känsloerna var upprörda. Anledningen var att lärarrådet i november 1936 hade instiftat den första så kallade Enerothska professuren i pedagogik och psykologi och utnämnt David Katz, en judisk flykting från Tyskland, till denna professur. Det som särskilt retade nationalsocialisterna var att professuren även skulle verka för ”det uppväxande släktets fostran till andlig och kroppslig hälsa”. För nationalsocialisterna var det otänkbart med en professor av judisk härkomst, då denne ansågs sakna förmågan att ”rätt förstå den germanska anden”. Talaren Ture Detter formulerade nationalsocialisternas ståndpunkt: ”Det måste gå därhän, att i stället för att vi skola snava på en israelit, så skola dessa främlingar, som komma som professorer till oss, icke kunna gå ett steg utan att snava på en nationalsocialist”. De omkring 500 deltagarna applåderade hänfört.

Redan den 1 mars hade man dock anordnat ett fackeltåg i protest mot utnämningen. Samlingen skedde vid Östermalmstorg, där omkring 250 studenter i vita mössor slöt upp, tillsammans med omkring 1250 civila medborgare. När tåget upplöstes vid Odentorget hade det svällt ut till över 3000 personer.

Vid Stockholms högskola fanns det vid denna tid sju politiska studentföreningar. Liberala Pro et Contra och socialistiska Clarté var partipolitiskt obundna. Socialdemokratiska studentklubben var ansluten till Socialdemokratiska Arbetare-Partiet och Nationella studentklubben till Sveriges Nationella Ungdomsförbund. Förutom dessa fanns det en nysvensk studentklubb (engdahlare) och två nationalsocialistiska föreningar (furugårdare och lindholmare). Den stora massan av studenterna var dock vid denna tid – liksom i vår tid – politiskt indifferent. De nationalsocialistiska studentföreningarna bestod till 90 procent av icke studerande civila medborgare och de övriga studentklubbarna gick med jämna mellanrum samman för att protestera mot nationalsocialisternas kampmetoder. Uniformerade nationalsocialister kunde under de politiska debatterna storma in och kasta ruttna ägg och tomater på obekväma talare och till slut urartade studentsamkvämen till rena handgripligheter, varvid rektorn under hösten 1933 förbjöd alla offentliga politiska diskussioner.

Motståndet mot nationalsocialisterna berodde dock mera på formen för deras uppträdande än på innehållet i deras budskap. Clarté uppskattade till viss del det socialistiska innehållet och Nationella studentklubben var helt enig med nationalsocialisterna i synen på judarna. Redan den 22 november 1933 hade Nationella studentklubben tagit ställning mot judarna genom att inbjuda till ett allmänt möte om ”judefrågan”. Talaren Carl-Eric Wilcke underströk judarnas antinationalistiska hållning, men tog avstånd från den vulgära antisemitismen. Målsättningen borde enligt Wilcke därför vara att dels förhindra judisk flyktinginvandring, dels förhindra fri konkurrens mellan judar och svenskar om arbetstillfällena.

Nationella studentklubben var en del av Sveriges Nationella Ungdomsförbund (SNU), som hade bildats 1915 och som fungerade som ett fristående ungdomsförbund till Allmänna Valmansförbundet. De nationella – som de kallade sig – var indelade i olika fraktioner. Studentklubben i Lund var inspirerad av den franska nationalkatolicismen och dess tänkare Joseph de Maistre, Charles Maurras och Maurice Barrés. Studentklubben i Stockholm såg i

stället förstakammarhögerns ledare Ernst Trygger som sin förebild och intog en allmänkonservativ hållning. Föreningen Heimdal i Uppsala hade ett livligt samarbete med studentklubben i Stockholm och styrelseledamöterna brukade besöka varandras föredrag. Heimdaliten och den senare högerledaren Gunnar Heckscher brukade håna de lundakonservativas värnande om ”Tronen, Altaret och Svärdet”, medan en annan heimdalit, den senare högerledaren Jarl Hjalmarsson, gav dem sitt fulla stöd. Samtidigt som de nationella hade flera beröringspunkter med nationalsocialisterna – bland annat synen på judarna – var man dock kritisk mot den antiborgerliga uniformskulturen och den så kallade ”ras-socialismen”, som man såg som en slags ideologisk pendang till ”klass-socialismen”.

I oktober 1927, innan 1930-talets stora medlemsexplosion, hade SNU enligt egen utsago omkring 6000 medlemmar, varav omkring 1000 var akademiker. Av dessa tillhörde 450 Nationella studentklubben i Lund, 200 Nationella studentklubben i Stockholm, 100 Nationella studentklubben i Göteborg och 200 Föreningen Heimdal i Uppsala. Dessa siffror representerar en anmärkningsvärd mobiliseringsgrad och särskilt då i Lund, där var femte inskriven student tillhörde SNU. Denna högerväg kom sedan att försvinna in på universiteten och högskolorna och fick därmed chansen att skriva sin egen historia. Liksom det sena 1960-talets vänsterväg kom man med några få undantag att välja tystnadens väg.

Den stora splittringen kom 1933 efter Adolf Hitlers maktövertagande i Tyskland. De nationella tvingades nu ta ställning till hur man såg på utvecklingen i det man betraktade som Europas ledande land. Lundaklubben valde en pro-nazistisk linje. Heimdal valde istället en svensk-nationalistisk linje och trädde som en konsekvens därav ut ur SNU. Stockholmsklubben stannade kvar inom SNU, men var fortsatt kritisk mot nazifieringen av ungdomsförbundet. För Allmänna Valmansförbundets del innebar utvecklingen inom ungdomsförbundet att man avbröt samarbetet och 1934 bildades ett nytt partitroget ungdomsförbund kallat Ungsvenskarna, som sedermera kom att utvecklas till dagens Moderata ungdomsförbund.

För Heimdal innebar utträdet ur SNU ett kraftigt medlemsbortfall, då SNU till svar bildade en förbundslojal nationell studentklubb i Uppsala, som sög upp flera av Heimdals gamla medlemmar. I svallvågorna efter Katzstriden i Stockholm lyckades dessa 1937 genom en motkupp ta över Heimdal och båda klubbarna kom under ett antal år att styras av en mer eller mindre gemensam styrelse. Denna styrelse kom i februari 1939 att genomdriva det så kallade ”Bollhusmötet”, vid vilket studentkåren vid Uppsala universitet utfärdade en resolution mot mottagandet av judiska flyktingar från Tyskland. Det är svårt att beskriva detta famösa Bollhusmöte som något annat än en av SNU – med stöd av nationalsocialisterna – skickligt genomförd politisk kampanj, väl förankrad i ungdomsförbundet och ett direkt utflöde av en över tio år gammal politisk linje. Föreningen Heimdals styrelse var kampanjens primus motor.

Högerstudenterna vid Stockholms universitet har under det senaste året med växande förvåning och bestörtning noterat att Föreningen Heimdals nuvarande styrelse inte bara ägnar sig åt att bagatellisera föreningens förflutna, utan även på fullt allvar strävar efter att förtiga det. För oss partipolitiskt anslutna konservativa, liksom för alla andra utomstående, är detta en helt obegriplig inställning. Visserligen skall det i rättvisans namn sägas att det för oss högerstudenter är betydligt lättare än för heimdaliterna att lägga korten på bordet, då vi inte har några släktband eller andra personliga eller organisatoriska kopplingar till de nationella studenter som förlöpte sig på 1930-talet. Men med tanke på den långa tid som har förflutit – nästan över 70 år – borde faktiskt Heimdal ändå klara av att ta sitt ansvar.

Heimdal försvarar sig med att föreningen inte har varit nazistisk. Nej, det är nog så riktigt, men såväl föreningen liksom dess medlemmar var under många år under 1930-talet en aktiv del av SNU, som rättvist kan beskrivas som en högerextrem, nationalistisk, antisemitisk och antidemokratisk rörelse, vilken huvudsakligen samlade ungdomar med borgerlig bakgrund. Förmodligen är något av begreppen "högerextrem" eller möjligen "fascistisk" träffande beskrivningar av SNU.

Heimdal påstår att det var kårackliga motiv som låg bakom Bollhusmötet. Det är helt fel. Däremot är det riktigt att antisemiterna som låg bakom Bollhusmötet ville att alla utomstående skulle uppfatta frågan på just detta sätt. Det mörka främlingshatet sveptes in i skråintressets ljusare klädnad. Det kårackliga argumentet var också med stor sannolikhet tungan på vågen för många av de politiskt indifferent studenterna.

Heimdals värsta retoriska förlöpnig är dock när Christopher Lagerqvist, Kristin Forsberg och Henrik Lindberg i UNT 14/5 2006 går till attack mot judarna i Stockholm och lite spefullt undrar om inte den utbredda antisemitismen egentligen var Mosaiska Församlingens eget fel. Man hänvisar lite löst till att företrädare för församlingen uttryckt oro över den ökande antisemitismen – och av helt andra skäl än antisemiterna – önskat minska den judiska flyktinginvandringen. En våldtäktsman som i rätten kritiserat den våldtagna kvinnan för hennes korta kjol kunde inte ha slingrat sig på ett mera smaklöst sätt. Skamligt, Heimdal!

Det finns i framtidens svenska höger intet utrymme för personer eller grupper som saknar förmågan att göra rent hus med högerens antisemitiska och antidemokratiska brytningstid. Det är därför med djupt beklagande vi konstaterar att Föreningen Heimdal har valt att låsa in sig i garderoben tillsammans med sina lik. Låt oss dock avsluta med förhoppningen att heimdaliterna åtminstone tog med sig nyckeln in – och själva klarar av att hitta vägen ut.

Högerstudenterna vid Stockholms universitet,

Oscar Lagberg, fil stud, ordförande 2005-2006
Carl-Johan Swärdenheim, jur stud, ordförande 2003-2004